

Utvärdering VI – Värmland Integrerar

UTVÄRDERING VI – VÄRMLAND INTEGRERAR

Slutrapportering

2022-12-05, reviderad version

KUND

Karlstads kommun

KONSULT

WSP Advisory

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Michaela Danielsson, michaela.danielsson@wsp.com

Malin Andersen, malin.andersen@karlstad.se

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
1.1	BAKGRUNDEN TILL PROJEKTET	4
1.2	KORT OM PROJEKTET	5
1.3	TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	6
1.4	DISPOSITION	6
2	RESULTAT OCH MÅLUPPFYLLELSE	7
2.1	DELMÅL 1) STÖD	7
2.1.1	Vad har gjorts?	7
2.1.2	Hur har det gått?	9
2.2	DELMÅL 2) SPRIDNING AV KUNSKAP	11
2.2.1	Vad har gjorts?	11
2.2.2	Hur har det gått?	12
2.3	DELMÅL 3) SAMVERKAN	13
2.3.1	Vad har gjorts?	13
2.3.2	Hur har det gått?	14
3	ANALYS: VAD FÖRKLARAR DESSA RESULTAT?	14
3.1	RÄTT TÄNKT - GRUNDAT PÅ ETT REELLT BEHOV	14
3.2	FORM OCH FLEXIBILITET – ETT DISKUSSIONSMATERIAL FÖR ATT STARTA TANKEPROCESSER	15
3.3	METODUTVECKLING FULLT UT – LYHÖRT OCH GRUNDLIGT	15
3.4	PROJEKTGRUPPENS SAMMANSÄTTNING	16
4	MATERIALETS POTENTIAL – YTTERLIGARE ASPEKTER	17
4.1	MÖJLIGHETEN ATT ANVÄNDA MATERIALET MED INDIVID SÅVÄL SOM MED GRUPP	17
4.2	INTE ENBART FÖR TREDJELANDSMEDBORGARE – ETT MATERIAL FÖR ALLA	17
4.3	ETT MATERIAL SOM LIGGER RÄTT I TIDEN	18
5	ÅTERKOPPLING TILL UTVÄRDERINGSFRÅGORNA	19
6	AVSLUTANDE REFLEKTIONER	21

1 INLEDNING

WSP har haft i uppdrag att utvärdera det AMIF-finansierade projektet VI – Värmland Integrerar. Utvärderingsuppdraget pågår under perioden 2021-06-21 – 2022-12-31.

Denna rapport utgör WSP:s slutrapportering av uppdraget. Nedan presenteras de utvärderingsfrågor som vi haft i uppdrag att besvara.

- Hur väl möter materialet och metoden behovet som finns hos TLM¹?
  - Är metoden/materialet tillgänglighetsanpassat för att öka kunskaperna hos TLM kring: Kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad?
  - Har TLM varit delaktiga i utformandet av materialet? På vilket sätt? Har åsikter om behov/stöd tillvaratagits?
- Hur väl möter materialet och metoden personalen inom de verksamheter som möter TLM? Är materialet/metoden verksamhetsanpassat?
  - Har personal och sakkunniga varit delaktiga i utformandet av materialet? På vilket sätt? Har åsikter om behov/stöd tillvaratagits?
- Hur sker spridningen av det utvecklade arbetssättet/metoden om kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad?
- Hur sker samverkan mellan de deltagande kommunerna och samverkansaktörerna kopplat till projektets utarbetade metod?

1.1 BAKGRUNDEN TILL PROJEKTET

I den bakgrunds- och behovsanalys som finns i projektets ansökan betonas vikten av kunskap för en god integration. Kunskap om samhället och dess funktioner är en del i det. Samtidigt behövs också annan kunskap – kunskap som kompletterar denna – om hälsa, jämställdhet, sex- och samlevnad, barns rättigheter, med mera.

Därtill nämns även arbete som en viktig del i integrationen och – kopplat till jämställdhet – möjligheten för fler utrikes födda kvinnor att kombinera föräldraskap och arbete, än vad som idag är fallet.

Projektet VI – Värmland integrerar tar avstamp i behovet av kunskap för att integreras i samhället, med särskilt fokus på områdena kropp, hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad för tredjelandsmedborgare. Utgångspunkten har varit att sådana kunskaper – tillsammans med befintligt utbud i form av språkkunskaper, arbetsmarknadsinsatser och formell

---

¹ Projektets huvudmålgrupp är tredjelandsmedborgare (härefter förkortat TLM) - personer som är medborgare i ett land utanför EU:s medlemsstater, men som är lagligen bosatta i Sverige eller som i förekommande fall håller på att förvärva laglig bosättning.

utbildning – ökar integrationen och skapar förutsättningar för fler att se möjligheter att kombinera föräldraskap och arbete.

I projektansökan beskrivs en brist när det kommer till de insatser som TLM erbjuds på dessa områden, inte minst under etableringstiden. Det beskrivs hur dessa insatser ofta sätts in för tidigt i integrationsprocessen, att de inte är målgruppsanpassade i tillräckligt hög grad samt att vissa efterfrågade områden inte tas upp. Vidare hänvisas till Länsstyrelsens förstudie (2019) där vikten av att rusta den personal som möter TLM ute i länets kommuner, i deras arbete med dessa frågor, lyfts. Projektet bygger till stor del på de behov som framkommit, från länets kommuners håll inom områdena kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad. För att möta de behoven har projektet utvecklat ett material, riktat till i första hand TLM, men som även andra målgrupper kan ta del av.

1.2 KORT OM PROJEKTET

Det AMIF-finansierade projektet Värmland integrerar (VI) syftar till att öka integrationen i samhället för gruppen tredjelandsmedborgare (TLM). Projektets övergripande mål har varit ökad integration för tredjelandsmedborgare i Värmland, i linje med AMIF:s Nationella programområde 2: Integration.

Till de nationella programområdena finns prioriterade finansieringar knutna. I projektdokumentationen framgår att projektet, via de aktiviteter som genomförs, kommer att bidra till följande prioriterade finansieringar:

- 4 - Utveckla sociala åtgärder för tredjelandsmedborgare som underlättar deras familjeliv och integration, till exempel genom föräldrastöd, föräldrakurser och samtalsstöd.
- 7 - Utveckla åtgärder som främjar deltagande av tredjelandsmedborgare i samhällslivet till exempel genom kurser i samhällsinformation.

Projektets mål innefattar att förbättra målgruppens familjeliv, öka medvetenheten om jämställdhet samt öka integrationen i Värmland.

Projektet har identifierat följande delmål:

- Delmål 1: STÖD. Förbättrat stöd till målgruppen TLM om kropp & hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad i Värmland.
- Delmål 2: SPRIDNING AV KUNSKAP. Spridning av utvecklad metod/arbetssätt om kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad.
- Delmål 3: SAMVERKAN. Samverkan mellan deltagande kommuner och samverkansaktörer kring projektets utarbetade metod.

Projektet pågår från den 1/3–2021 till och med den 31/12–2022.

1.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Följande har utgjort underlag i WSP:s utvärdering:

- De fyra inspirationshäftena Jämställdhet, Kropp & Hälsa, Leva tillsammans samt Föräldraskap & Viktiga vuxna
- Två fokusgrupper
- Fyra intervjuer med personal som arbetat i projektet
- Sammanställning av projektets spridningsaktiviteter
- Enkät svar från projektets två första spridningstillfällen
- Avstämningar med projektets ledning

1.4 DISPOSITION

I rapportens andra kapitel presenteras projektets resultat och måluppfyllelse – utifrån de tre huvudsakliga områden som projektet arbetat med: Stöd, Spridning av kunskap och Samverkan. Därefter följer WSP:s analys av vad – med fokus på projektets riggning och genomförande - som kan förklara dessa resultat.

I rapportens fjärde kapitel lyfts några ytterligare aspekter av materialets potential.

Rapporten avslutas med en återkoppling till utvärderingsfrågorna och WSP:s avslutande reflektioner.

2 RESULTAT OCH MÅLUPPFYLLELSE

I följande kapitel presenteras WSP:s bedömning av VI-projektets resultat- och måluppfyllelse, delmål för delmål.

2.1 DELMÅL 1) STÖD

- **Förbättrat stöd till målgruppen TLM om kropp & hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad i Värmland.**

2.1.1 Vad har gjorts?

Det första delmålet – förbättrat stöd till målgruppen – består av materialet "Känn Dig Själv Vuxen" (i form av fyra inspirationshäften på ovan nämnda teman: Jämställdhet, Kropp & Hälsa, Leva tillsammans samt Föräldraskap & Viktiga vuxna, och tillhörande praktiskt material och utrustning).

Här kan tilläggas att projektet strävat efter att jämställdhet ska genomsyra även övriga tre teman, exempelvis genom att i temat Föräldraskap & Viktiga vuxna låta förväntningar på flickor respektive pojkar utgöra en del.

I textrutan nedan följer en kort beskrivning av projektets framtagna material.

Känn Dig Själv Vuxen – Kropp & Hälsa

Materialet syftar till att sätta hälsans betydelse i fokus. Hälsa inkluderar här psykisk, fysisk och sexuell hälsa och rättigheter. Materialet involverar övningar om kroppen, kroppens organ och att söka vård, för att nämna ett par exempel. Till materialet finns en torso (modell av människans överkropp/bål) att använda i övningarna och även lerfigurer av kön, inklusive lerfigurer med olika grader av omskurna könsorgan.

Känn Dig Själv Vuxen – Jämställdhet

Materialet tar sikte på ökad kunskap och förståelse för jämställdhetsområdet. Övningar som involveras knyter bland annat an till kvinnligt och manligt, ansvarsfördelning i hemmet och normer kopplat till makt.

Känn Dig Själv Vuxen – Föräldraskap & Viktiga vuxna

Syftet med detta inspirationshäfte är att öka förståelsen för vuxna personers roller och ansvar i omsorgen för barn och unga. Exempel på övningar tar avstamp i Barnkonventionen, vad barn behöver och föräldrars och vuxnas förväntningar.

Känn Dig Själv Vuxen – Leva tillsammans

Materialet tar sikte på olika sätt att leva tillsammans på, i familjekonstellationer och andra relationer. Exempel på övningar utgår ifrån frågeställningar som "Hur kan en familj se ut?" och "Vad är viktigt i en relation?". Det finns även en övning som berör olika typer av våld

Det fysiska materialet kommer förpackat i en låda, där inspirationshäfte med övningar och tillhörande utrustning (exempelvis övningskort och lerfigurer) medföljer. I flera av övningarna används kort och bilder för att reflektera gemensamt, bland annat kring känslor, situationer och vägval.

Vissa övningsformer återfinns i alla fyra teman. Begreppsövningar är en sådan övningsform, där begrepp som tystnadsplikt, vårdnadshavare och cisperson behandlas, för att nämna några exempel. Även Situationshantering och Diskussionsfrågor återkommer som övning i samtliga teman. Därtill finns extramaterial med exempelvis Scenariobilder och Känslbilder, som kan tillämpas i vilket som helst av materialets fyra teman.

I materialets inledning framgår att materialet anpassats för TLM som målgrupp, men kan användas i arbetet även med andra målgrupper.

Nedan summeras några av de mest centrala medskicken och instruktionerna till de som ska leda övningarna:

- Materialet ska ses som **en ”goodie bag”** med möjlighet att plocka fritt bland övningar och även anpassa övningar efter de behov som finns i gruppen samt utifrån ledarens egen roll, uppdrag och verksamhet.
I materialets inledning finns förslag på möjligt upplägg och förberedelse.
- Materialet är inte ett föreläsningmaterial utan **syftar till att möjliggöra fördjupad kunskap genom reflektion, nya insikter och förståelse** – därmed är en viktig del som ledare att skapa ett tryggt **samtalsklimat** där olika tankar får prövas.
- Delar i materialet **kan väcka starka känslor** – ledare behöver även vara uppmärksamma på om någon behöver särskilt stöd.
- **Normer och normkritik** – vad normer är, vikten av att synliggöra dem och svårigheten att bryta dem, samt möjlighet till självreflektion.
- Som ledare ingår att ta reda på vilka **stödmöjligheter** som finns i **den lokala kontexten** – familjecentraler, stödgrupper, ideella aktörer, med mera – för att skapa förutsättningar för individanpassade stödfolders.

2.1.2 Hur har det gått?

Ett material som "sår frön"

I WSP:s intervjuer är en återkommande kommentar från personal som testat materialet med målgruppen att det bidrar till att "så frön", som kan fortsätta leda till nya insikter.

"Det ger en guide. Att kunna lära mer om samhället."

"Skapar diskussion och mer nyfikenhet."

Flera intervjuade uttrycker att det förstås är osäkert hur många i målgruppen som faktiskt förändrat något konkret i sitt liv med anledning av materialet och övningarna – det är som långsiktiga processer. Däremot finns en övertygelse om att materialet skapar ny kunskap, insikter och reflektion kring de teman som materialet behandlar – som kan leda till större förändring på sikt.

"Vi har pratat om flickor som sparkar fotboll – inte självklart när man blir lite äldre att göra det tillsammans med pojkar – då har vi kunnat prata om det. Vi kanske inte skapar jättestora förändringar men vi skapar kunskap - kanske inte kan revolutionera så snabbt men kan öppna upp ögonen. Jag tror att det är det vi gör ganska mycket med delar av materialet – vi sår ett frö."

"Tänker på våld - att tänka sig andra alternativ. Något jag tycker är viktigt tycker jag handlar om att tona ned rädslan för att ta en kontakt med Socialtjänsten."

I WSP:s fokusgrupper och intervjuer betonas det kunskapsgap som materialet har potential att fylla och den ovana som finns i delar av målgruppen då det kommer till att beröra vissa av materialets teman:

"I början är det skam, sedan förstår de."

"Det syns redan, deras känslor som förändrats - de vill lära sig mer. De har inte bara samhället, utan krock hemma med de som vuxit upp i Sverige - barnen kan mer."

I WSP:s datainsamling beskrivs hur materialet tagits emot väl – responsen har varit god från både den målgrupp som provat materialet och den personal som hållit i övningarna. I en intervju beskrivs även hur deltagarna på eget initiativ spridit den kunskap de fått via övningarna – något som gett materialet ytterligare räckvidd:

" Mina deltagare, 10–15 stycken - de tog kort och skickade till vänner. Det blir väldigt många."

Ett pedagogiskt och praktiskt material

Flera av WSP:s intervjuade medarbetare uttrycker att en av materialets stora vinster är dess form – ett pedagogiskt material med bilder, färger och inte minst torson som ger möjlighet att klämma och känna på olika kroppsdelar.

”Jag har inte varit med om att det finns något sådant praktiskt material mot vuxna någon annanstans.”

Just formen uppges bidra till att övningarna blir mer pedagogiska och glädjefyllda – det skapas en nyfikenhet och samtalet om känsliga ämnen blir mer lättsamt då det finns en bild eller en lerfigur att förhålla sig till.

Det uttrycks från ett par håll att materialets fokus på bilder även skapar möjligheter för delar av målgruppen med lägre svenskkunskaper.

”Vissa grupper – de som läser på grundläggande nivå – svårt, man får anpassa materialet, gå igenom vissa delar en extra gång, ta bort ett kort eller liknande – men stommen finns där.”

Dock går åsikterna delvis isär här; Vissa intervjuade har upplevt att det varit svårt att använda materialet med individer i målgruppen med lägre svenskkunskaper:

”Materialet är bra, men för människor som har en bra grund i det svenska språket. De som inte har det får tyvärr svårt att ta till sig materialet. Man hamnar i översättning. När man översätter, tappar det mening.”

”Erfarenheten jag haft när vi jobbat med det är att sitta och jobba via tolk blir inte bra... En viss baskunskap i svenska är nog en fördel.”

Citatet nedan visar på en ytterligare aspekt av samma fråga som dykt upp i våra intervjuer.

”Vi har försökt med QR-koder, men tekniken går före oss – de översätter själva med sina telefoner. Det minsta problemet är att det står på svenska – häftigt att de hjälper varandra så mycket i grupperna.”

Ett material som ställer vissa krav på ledaren

I våra intervjuer framkommer vikten av att den ledare som håller i övningarna tar fasta på den flexibilitet som materialet erbjuder, särskilt vad gäller möjligheten att fritt plocka ut övningar från materialet samt att lyssna in deltagarna i de val som görs.

En av de intervjuade projektmedarbetarna uttrycker följande:

”Jag har träffat många tredjelandsmedborgare och andra som just kommit till Sverige – de säger att vissa saker får vi så mycket kunskap om och det är samma, samma, samma – och andra saker får man inte veta något alls om. Så att vara lyhörd är viktigt.”

Att vara lyhörd, bjuda in målgruppen i valet av övningar och vara öppen för att en övning kan övergå till en annan, beroende på vilken riktning diskussionen tar uttrycks som viktiga delar i ledandet.

”Om vi börjar prata jämställdhet och slinker in på hot och våld – lådan är så stor att den täcker allt – men tufft om jag är rigid som samtalsledare. Det är roligare om fler är med.”

Därtill uttrycks vikten av att ledaren känner sin grupp, inte minst då mer känsliga ämnen dyker upp.

”Du måste känna dina deltagare. Som ledare har du ett stort ansvar.”

Vidare uttrycks att ledaren har ett ansvar också ur tillgänglighetssynpunkt:

”Det är viktigt att användaren som leder samtalet anpassar det; kan man inte språket eller har någon funktionsnedsättning får man banta ner det.” [...]”
Där är också handledningen bra – väldigt informativ.”

2.2 DELMÅL 2) SPRIDNING AV KUNSKAP

- **Spridning av utvecklad metod/arbetsätt om kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad.**

Projektets andra delmål – spridning av kunskap – handlar om att sprida den metod som tagits fram genom projektet, för att möjliggöra för bredare användning.

I projektets grundidé har först och främst funnits en ambition om regional spridning, med möjlighet till större spridning; I projektets ansökan föreslås nationell spridning via projektparaplyets hemsida och via de nätverk som projektparaplyet och projektets styrgrupp ingår i.

Vidare lyfts att resultat och erfarenheter från projektet kan spridas på europeisk nivå exempelvis via nätverket Eurocities och Social Affairs Forum. Därtill nämns att Värmlands projektparaply sannolikt kommer att fortsätta delta som samverkanspart i transnationella EU-projekt inom ESF och Erasmus+, som utgör ytterligare forum för potentiell spridning.

2.2.1 Vad har gjorts?

Värmland Integrerar har arbetat på ett antal olika sätt med spridning av projektet och den arbetsmetod som tagits fram.

Exempel på lokal och regional spridning

- o Familjeavdelningen i Karlstads kommun
- o SFI-utbildningen i Karlstad
- o IFO-chefsnätverket
- o AME-chefsnätverket (Arbetsmarknadsenhet)
- o Vuxenutbildningen (grundläggande- och gymnasial nivå) i Karlstad
- o SFI-utbildningen i Arvika (pedagoger, rektor och personal från Arbetsmarknads- och integrationsenheten, AMI)

- Socialchefs nätverket, ledningsgrupp inom Region Värmland, samordnare i länsgrupp för alla familjecentraler i Värmland samt rektorer för vuxenutbildningen i Värmland, med flera
- Länsstyrelsens integrationsnätverk för Värmlands län (från SFI-nätverket, SYV-nätverket, arbetsmarknadsenhet nyanlända, regionråd, verksamhetsutvecklare, integrationssamordnare, AME-chefer, civilsamhället så som exempelvis Röda Korset med flera)
- Genom projektets centrala styrgrupp (som fått i uppdrag att sprida information om projektet, materialet samt utbildningsdagarna till sina respektive verksamheter)

I mitten av oktober 2022 uppskattar projektet att cirka 500 unika personer – via de lokala och regionala aktiviteterna ovan - fått information om projektet och arbetsmetoden.

Exempel på övrig spridning

- Via sociala medier (exempelvis Instagram) och hemsida
- Via egenproducerad film som introducerar arbetsmetoden (som bland annat finns tillgänglig på Värmlands projektparaplys hemsida)
- AMIF-projektet Yrkesväg (Värmland Integrerar ska ge information om materialet och projektet kan sedan köpa in utbildning och materialet till deltagande kommuner. Detta innebär en spridning av materialet även utanför Värmlands län).
- Folkuniversitetet på ett par olika orter har även visat intresse för materialet

Under hösten 2022 har projektet arrangerat tre tillfällen för utbildning och genomgång av materialet. Till dessa tillfällen har personal och aktörer i länet som har intresse av att arbeta med materialet bjudits in.

Bland de som deltagit i de två första utbildningstillfällena finns exempelvis SFI-lärare, familjebehandlare, projektledare, samordnare och sjuksköterskor. Majoriteten av utbildningsdeltagare har tillhört Karlstads kommun, men där har även funnits ett mindre antal från andra kommuner (Eda, Storfors, Arvika och Kristinehamn) och andra aktörer såsom Folkuniversitetet, Länsstyrelsen i Värmlands län och Region Värmland.

2.2.2 Hur har det gått?

I skrivande stund pågår projektet ännu och därmed även dess spridningsaktiviteter. Det är svårt att redan nu dra slutsatser om effekterna av det spridningsarbete som projektet genomfört - det återstår att se vilket genomslag projektets material får framåt.

Det som projektet ändå erfarit är att responsen varit god vid presentationer av projektet; det har funnits en nyfikenhet på projektets arbetsmetod.

De båda första utbildningstillfällena har följts upp av projektet genom en enkätundersökning. Där ställdes frågor om materialets relevans och

användbarhet samt om det utbildningstillfälle som erbjudits. I de (anonyma) enkätsvar som WSP tagit del av från utbildningstillfällena framgår att majoriteten av svarande upplever i hög eller mycket hög grad materialet som relevant och användbart i det egna arbetet. Även utbildningstillfället i sin helhet har graderats högt av de deltagande ("Bra" eller "Mycket bra" enligt majoriteten av svarande).

Avseende vad som skulle kunna förbättras anges exempelvis att det skulle kunna vara mer anpassat till SFI, mer fokus på hur materialet kan användas i fler verksamheter och typer av samtal, mer tid till att få öva på materialet och fler utbildningsplatser per låda med material (för att hela arbetslag ska kunna ta del av utbildningen).

I de avslutande fritextsvaren med möjlighet att lägga till en kommentar har flertalet svarande fokuserat på att det är ett bra material eller att det varit en värdefull dag.

Enkätundersökningen har omfattat de två första utbildningstillfällena och totalt 30 svarande.

2.3 DELMÅL 3) SAMVERKAN

- **Samverkan mellan deltagande kommuner och samverkansaktörer kring projektets utarbetade metod.**

Deltagande kommuner har varit Karlstads kommun (projektägare) och Kristinehamns kommun. Projektets samverkansparter i framtagandet av materialet har varit Länsstyrelsen i Värmland, Föräldrastödet i Värmland, hälso- och sjukvården (genom Asyl- och flyktinghälsan), samt de ideella föreningarna Igitego och Tillsammans i Karlstad.

I projektdokumentationen beskrivs delmålet om samverkan framför allt som samverkan för att kunna fortsätta tillämpa det material som tagits fram genom projektet. Exempelvis via forum, nätverk och plattformar – för att kunna utbyta erfarenheter och hålla materialet vid liv.

2.3.1 Vad har gjorts?

Projektet beskriver hur det tagits fram en plattform i Teams, dit alla som gått utbildningen om arbetsmetoden får tillgång. Det finns även ett forum där materialet Känn Dig Själv finns i sin helhet under ett eget paraply.

Det finns i skrivande stund ett beslut om att Barn- och ungdomsförvaltningen i Karlstads kommun ska förvalta metoden framgent. Därmed kommer projektmedarbetare i samma del av organisationen fortsatt att arbeta med materialet och dess fortlevnad. Även övriga medarbetare i både Karlstad och Kristinehamns kommun kommer att finnas kvar på kontaktlistor i anslutning till materialet.

Det som dock är mer osäkert är omfattningen på förvaltandet av projektets metod. Inte minst om metoden – exempelvis via projektet Yrkesväg – får en

större räckvidd utanför länets gränser. Att förvalta metoden innefattar då även att nya lådor med materialet behöver produceras, att ytterligare personal behöver utbildas i hur metoden bör användas, med mera. Något som kan antas bli svårt för Barn- och ungdomsförvaltningen att mäta med inom ramen för sitt ordinarie uppdrag, vilket även vissa projektrepresentanter förutspår och uttrycker en oro för.

2.3.2 Hur har det gått?

Det är ännu tidigt att dra slutsatser om hur väl samverkan kring projektets arbetsmetod och förvaltandet av materialet fungerar.

I WSP:s intervjuer hörs en positiv inställning vad gäller materialets kommande hemvist hos Barn- och ungdomsförvaltningen och en av de medarbetare som arbetat i projektet. Det beskrivs som en trygghet att materialet kommer att förvaltas just där.

Apropå den samverkan som projektet haft med civilsamhället i projektet har i en av intervjuerna lyfts en förhoppning om att kan vara startskottet på en mer fördjupad samverkan framåt (mot bakgrund av att civilsamhället inte alltid är så aktivt involverat som i detta projekt). Det finns redan tecken på att så är fallet, exempelvis i form av gemensamma grupper Karlstads kommun och Tillsammans i Karlstad emellan, där ledare från den senare arbetar tillsammans med socionomer från kommunen på temat föräldraskap.

3 ANALYS: VAD FÖRKLARAR DESSA RESULTAT?

I detta kapitel redogörs för de orsaker som WSP identifierar som förklaringsfaktorer till de resultat som projektet uppvisar.

3.1 RÄTT TÄNKTT - GRUNDAT PÅ ETT REELLT BEHOV

I WSP:s intervjuer och fokusgrupper uttrycks en enighet i behovet av projektet och den lucka som materialet fyller.

”Någon måste röra vid frågorna som är lite skam i vår kultur.”

”Det är sådant som de behöver som kanske inte finns någonstans.”

Flera olika exempel på hur materialet bidrar lyfts i våra intervjuer, kopplat till flera av projektets teman såsom jämställdhet, föräldraskap och att leva tillsammans i olika familjekonstellationer:

”Vi har inte så mycket information i vårt land kring könsstympning. Viktigt att förstå och få information. Så här ser det ut och problemen som kommer efter. Jättebra.”

”En bild - två pappor med två barn. Ser inte sådant i vår kultur, lär sig mycket kring det.”

”Kan bli missförstånd att man ska få en läkarkontakt när man blir sjuk och inte känner till egenvård - att det finns receptfri medicin och så vidare.”

”Finns rädslor för att sätta gränser i sin barnuppfostran”

I ett par intervjuer betonas även vikten av att arbeta mot just vuxna, vilket i förlängningen påverkar barnens situation.

”Vi ville göra det riktat mot vuxna, det är de vi måste jobba med – det påverkar barnen”.

3.2 FORM OCH FLEXIBILITET – ETT DISKUSSIONSMATERIAL FÖR ATT STARTA TANKEPROCESSER

I flera av WSP:s intervjuer lyfts fram att inte enbart materialets utan även formen, och särskilt det faktum att det är ett diskussionsmaterial och inte ett föreläsningmaterial, fyller ett viktigt behov.

”Förväntningarna var låga. Trodde att vi skulle undervisa våra nyanlända med något ytterligare – de får på många ställen info om socialtjänsten, Försäkringskassan eller liknande.”

I våra intervjuer framkommer just att det svenska samhället och dess offentliga aktörer generellt är duktiga på att informera, men inte lika bra på att diskutera, reflektera och starta tankeprocesser. Projektet betonar vikten av att skapa förståelse för vad exempelvis jämställdhet och Barnkonventionen innebär i praktiken i Sverige – samt hur det kan efterlevas, snarare än att ”bara” sprida mer information om vad dessa begrepp är för något. I slutändan uppger flera att reflektion och fördjupad förståelse är just vad som uppnåtts genom detta material, vilket är ett av dess största bidrag.

Därtill uttrycker sig flera positivt avseende flexibiliteten i materialet och det faktum att det går att plocka olika delar utifrån ledarens och deltagarnas roller, behov och förutsättningar. Flera liknar materialet vid ”en godislåda”.

3.3 METODUTVECKLING FULLT UT – LYHÖRT OCH GRUNDLIGT

En ytterligare framgångsfaktor som banat väg för projektets resultat och att materialet blivit så väl mottaget bedömer WSP är projektets genomgående och avgränsade fokus på att ta fram materialet och arbetsmetoden.

Materialets lansering har föregåtts av en gedigen process, där projektet kikat på olika möjligheter, prövat, hämtat in synpunkter och reviderat, för att sedan pröva på nytt.

Projektets ledning beskriver hur det inledningsvis fanns en massa möjligheter, fram tills att de i projektet enades om att börja avgränsa och skala ned i stället för att försöka ta fram ett heltäckande material. Den processen – som fått ta tid – samt att materialet fått stötas och blötas av så många berörda, både i målgruppen och bland personal – bedömer WSP är en del i projektets framgång.

WSP:s intervjupersoner har uttryckt att projektet har tagit emot de synpunkter som inkommit och varit lyhört för den återkoppling som de fått. En projektmedarbetare angående exempel på synpunkter som inkommit från målgruppens håll:

”Det jag minns att vi tog till oss var att vissa meningar var för långa, vissa bilder var inte relevanta och att det var svårt att förstå vissa bilder.”

En del av projektet har handlat just om att involvera målgruppen löpande, för att säkerställa att materialet är relevant för dem som det ytterst är till för.

”Är jättepositiv till materialet vi tagit fram och hur man kan arbeta med det. Bra att det tagits fram i dialog med nyanlända – som jag ser det kan man använda det här materialet som komplement till nästan vilket material som helst.”

3.4 PROJEKTGRUPPENS SAMMANSÄTTNING

WSP erfar att även projektgruppens sammansättning varit en framgångsfaktor. I intervjuer lyfts hur det varit värdefullt med de olika kompetenser som funnits där, såsom olika perspektiv på kropp och hälsa, jämställdhet och arbetsmarknad. Dessa olika perspektiv uppges ha skapat ett bredare material.

Det som uttrycks möjligen ha saknats i projektgruppen är en pedagog, företrädesvis en SFI-lärare:

”Här hade man nog haft hjälp av en pedagog. Om det tar långt tid för oss att hitta enklare ord och hur man formulerar sig – den resan har dem redan gjort.”

I de intervjuer där denna aspekt dykt upp har argumentet varit just att en stor del av materialets utformning – kring ordval, meningsuppbyggnad, typsnitt och liknande hamnat just på projektgruppen, där vissa inledningsvis varit av uppfattningen att det endast varit sakområdeskunskap de skulle bidra med.

”Rent praktiskt hade det underlättat med en lärare – vissa bitar hade säkert en lärare sett redan från början, det vi ser nu.”

I slutändan uppfattar WSP ändå att man är nöjd med hur arbetsgruppen sett ut och vad den presterat. Här kan tilläggas att materialet ändå prövats med SFI och pedagogerna där som fått möjlighet att inkomma med feedback på det.

Slutligen uttrycks en lättnad över projektledningens flexibilitet med tanke på att flera projektmedarbetare endast haft en minoritet av sin tjänst i projektet. I ett par intervjuer uttrycks tacksamhet över att projektledningen underlättat när det varit svårt att få tiden att räcka till, exempelvis när det kommit till att hämta och lämna delar av materialet:

”De har varit flexibla gällande att vi jobbar med andra saker – de erbjuder sig att hämta upp och köra. Det har hjälpt att kunna fortsätta jobba med annat, för jag har inte fått mindre att göra”.

Samtidigt uttrycks en av projektets potentiella lärdomar vara just att det hade underlättat om fler projektmedarbetare haft större delen av sin tjänst i projektet. Särskilt med tanke på att projektarbetet gått i vågor, från att i vissa tider vara mer lågintensivt till att i andra tider bli mer krävande – en arbetssituation som dock kan vara svår att helt och hållet undvika i den här typen av projekt, enligt vad projektet erfar.

4 MATERIALETS POTENTIAL – YTTERLIGARE ASPEKTER

WSP vill här lyfta fram tre ytterligare aspekter av materialets potential, utifrån vad som framkommit i intervjuer.

4.1 MÖJLIGHETEN ATT ANVÄNDA MATERIALET MED INDIVID SÅVÄL SOM MED GRUPP

Materialet är först och främst framtaget som ett gruppmaterial, men det finns inga hinder för att nyttja det även i enskilda samtal, vilket beskrivs som ytterligare en fördel med materialet.

Detta har i intervjuer uttryckts som ett sätt att göra svåra samtal med individen mer avspända, ett par av de intervjuade beskriver sig ha prövat materialet i den formen då enskilda samtal ingår i deras ordinarie uppdrag.

” I början kände jag att det bara var för grupp och då var jag orolig för det. Men nu anpassat till att även kunna vara enskilt.”

4.2 INTE ENBART FÖR TREDJELANDSMEDBORGARE – ETT MATERIAL FÖR ALLA

I flera intervjuer talas i positiva ordalag om det faktum att materialet med fördel kan användas också med individer och familjer som inte är tredjelandsmedborgare:

” Nyanlända och svenskfödda – mer likheter än olikheter – just gällande familjematerialet. I föräldraskapet spelar det ingen roll varifrån du kommer.”

” Det som jag är mest glad över är att det är ett bredare material än till enbart TLM – att jag kan se att man kan använda det i många sammanhang för att få igång samtal – det är nog det som gör att vi kommer kunna använda materialet på familjecentralen”

Även i den film som projektet producerat tas möjligheten att använda materialet bredare upp.

4.3 ETT MATERIAL SOM LIGGER RÄTT I TIDEN

Materialet ”Känn Dig Själv – Vuxen” kan betraktas som ett material som ligger rätt i tiden på flera sätt. I en av våra intervjuer har denna aspekt lyfts fram – att hålla motiverande samtal och att individen själv reflekterar kring olika livsval och situationer är i linje med det man ofta eftersträvar i individarbetet.

Därtill kommer materialet lägligt med tanke på den nationella omställningen i hälso- och sjukvården, benämnd God och nära vård, samt Region Värmlands roll i projektet. Med tanke på utvecklingen mot vård ännu tydligare på individens villkor och att möta individen där denne befinner sig, uttrycks materialet vara på rätt väg.

5 ÅTERKOPPLING TILL UTVÄRDERINGSFRÅGORNA

Som inledningsvis nämnt har WSP haft ett antal utvärderingsfrågor att besvara. I vår rapport har dessa frågor berörts löpande. Nedan summeras våra svar för var och en av frågorna.

➤ **Hur väl möter materialet och metoden behovet som finns hos TLM?**

WSP bedömer att projektets material och metod väl möter det behov som finns bland individer i målgruppen. Det är även tydligt att TLM fått möjlighet att uttala sig om materialet, samt att projektet varit lyhört och reviderat materialet i linje med det som då framkommit.

Flera exempel har uttryckts på typiska situationer där de insikter som materialet skapat ökar chansen att undvika eventuella missförstånd och uteblivet stöd; avseende hur söka vård och att sätta gränser i sin barnuppfostran, för att nämna ett par exempel.

Vad gäller tillgänglighet är det WSP:s bedömning att en stor del av ansvaret vilar på samtalsledaren: att känna både materialet och deltagarna, för att kunna anpassa tillfället utifrån deltagarnas behov och förutsättningar. Här är också materialets inneboende flexibilitet en hjälp – det går bra att använda olika övningar i valfri ordning.

Det som framför allt lyfts avseende tillgänglighet är möjligheterna som övningarna med bilder och lerfigurer skapar – det har beskrivits både göra det mer pedagogiskt och mer glädjefyllt, samt lättare att närma sig svåra eller tunga ämnen. Därtill kan det underlätta för deltagare med relativt låga svenskkunskaper, vilket i intervjuer har lyfts som det svåraste hindret för att kunna delta. Samtidigt går åsikterna isär här – det uttrycks också att innehållet alltid kan anpassas och att deltagarna oavsett använder sina telefoner för översättning.

➤ **Hur väl möter materialet och metoden personalen inom de verksamheter som möter TLM? Är materialet/metoden verksamhetsanpassat?**

Både i intervjuer med de medarbetare som varit med och tagit fram materialet och i enkäter som de som deltagit i projektets utbildningsdagar besvarat, uttrycker majoriteten att materialet är värdefullt för den egna verksamheten.

Kopplat till detta lyfts även materialets flexibilitet fram; materialet går att använda oavsett om du möter individer eller grupper, oavsett om du arbetar i socialtjänsten, utbildningsväsendet eller i vården och oavsett om du avser gå igenom materialet i sin helhet eller endast delar av det. Särskilt i delar av socialtjänsten har materialet utgjort ett viktigt bidrag i form av att föra in nya perspektiv på gruppverksamhet. Tidigare har det hos många i målgruppen funnits en rädsla att närvara vid Socialtjänstens föräldrastöd – med "Känn Dig Själv – Vuxen" når man målgruppen på nya sätt.

Vad gäller personal och sakkunnigas delaktighet i framtagandet av materialet har det funnits en betydande delaktighet, utifrån vad WSP erfarit. Olika kompetenser i arbetsgruppen har bidragit till att sätta ihop det breda material som idag är på plats. Därtill har andra aktörer, såsom SFI och civilsamhällesaktörer, konsulterats för att säkerställa att materialet landar rätt även ur deras perspektiv.

➤ **Hur sker spridningen av det utvecklade arbetssättet/metoden om kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad?**

Som ovan nämnt har projektet nyligen hållit utbildningsdagar för att sprida kunskap om materialet samt möjliggöra för fler personer och organisationer att använda det. Det har tagits – och kommer sannolikt fortsätta tas – olika initiativ för att sprida materialet, framför allt inom länet, men det finns även ett par exempel på hur det spridits utanför länsgränsen.

Det är svårt att förutse vilken ytterligare spridning materialet kan tänkas få då projektet tar slut. Då kommer det inte längre att finnas samma möjligheter att arbeta aktivt med spridning som en projektaktivitet. Projektet kan ändå väntas få draghjälp av det AMIF-finansierade projektet Yrkesväg, där de deltagande kommunerna planeras få möjlighet att köpa in ”Känn Dig Själv – Vuxen”, inklusive utbildning i hur man använder det.

➤ **Hur sker samverkan mellan de deltagande kommunerna och samverkansaktörerna kopplat till projektets utarbetade metod?**

Materialet kommer att ha sin hemvist hos Barn- och ungdomsförvaltningen i Karlstads kommun och den tidigare projektpersonalen kommer att finnas med på kontaktlistor i anslutning till materialet. Det har även upprättats en Teams-plattform för att gemensamt diskutera materialet och hålla det vid liv.

I likhet med punkten ovan är det svårt att i detta skede dra slutsatser om hur samverkan kopplat till projektets material och metod kommer att se ut framåt.

WSP uppfattar att följande är på plats:

- i) Var materialet ska höra hemma organisatoriskt
- ii) En digital plattform för utbyte kring materialet

I vilken grad projektet och dess samverkansaktörer sedan lyckas hålla projektets framtagna material vid liv då det inte längre finns utpekad projekttid att arbeta på, samtidigt som nya projekt och satsningar initieras på andra håll, återstår att se.

Att materialet blivit så väl mottaget hos de som fått ta del av det, samt att det redan finns ett beslut för långsiktig förvaltning, både när det kommer till organisation och erfarenhetsutbyte – bör ändå båda gott för fortsatt samverkan.

6 AVSLUTANDE REFLEKTIONER

WSP:s samlade bedömning är att Värmland Integrerar på det hela taget varit ett framgångsrikt projekt som dels uppnått dess huvudsakliga syfte – att ta fram ett stöd- och arbetsmaterial som behandlar ämnena kropp och hälsa, jämställdhet, föräldraskap och samlevnad i Värmland –, dels skapat förutsättningar för de övriga av projektets delmål i form av att sprida och etablera samverkan mellan projektets partners kring materialet.

Både genomförandet av projektet och de resultat som hittills går att peka på tyder på att det varit ett projekt baserat på reella behov, som tagit fram ett material som visat sig vara värdefullt för målgruppen, men även för andra potentiella målgrupper. Just materialets bredd och flexibilitet har lovordats från flera håll.

Att projektet arbetat avgränsat och fokuserat med metodutveckling ser WSP som en av förklaringsfaktorerna till det resultat vi ser idag. Projektet har under processens gång prövat materialet och reviderat utifrån de synpunkter som inkommit från olika håll, för att ständigt fortsätta förbättra.

Projektet själva lyfter även fram vikten av målgruppens inflytande och insikten om att det inte alltid behöver vara så svårt eller ta så mycket tid i anspråk som vissa offentliga aktörer tenderar att tro. Därtill lyfts samverkan med civilsamhället fram; projektet hoppas på att ha öppnat en dörr till ideell sektor och ser generellt positivt på nya samarbeten även framåt.

Hur materialet kommer att leva vidare efter projektslut återstår att se. Att det har fått en organisatorisk hemvist i Barn- och ungdomsförvaltningen, Karlstads kommun, och att det är hos en av de projektmedarbetare som deltagit i framtagandet av materialet, bådär gott enligt utvärderingens intervjupersoner.

Vad gäller **spridning och hur stor räckvidd** materialet får återstår även det att se. Idag har materialet framför allt fått spridning inom det egna länet. Samtidigt är materialet inte nödvändigtvis länsspecifikt - även om det arbetats fram av aktörer i Värmlands län finns liknande behov runtom i landet. Det pågående projektet Yrkesväg - ett projekt som sträcker sig utanför länets gränser och som avser använda sig av den metod som arbetats fram i Värmland Integrerar - är ett sätt att ta fasta på det.

För att få maximalt värde av materialet blir WSP:s avslutande medskick till Karlstads kommun som projektägare, övriga aktörer i länet som samverkanspartners samt AMIF genom Migrationsverket som finansiär, att fortsätta det spridningsarbete som påbörjats även efter projektslut. Detta genom att fortsätta berätta om materialet och dess styrkor i olika regionala och nationella sammanhang. Några övriga potentiella aktörer för att sprida materialet vidare skulle kunna vara SKR (relevanta nätverk), Länsstyrelserna (inom ramen för integrationssamordning), studieförbund/folkbildningsaktörer och ytterligare civilsamhällesaktörer. Här menar WSP att det bör finnas **goda möjligheter för vidare spridning** med tanke på den lucka som materialet beskrivs fylla.

Likväl riskerar en större geografisk spridning att skapa svårigheter för Barn- och ungdomsförvaltningen i Karlstads kommun i fråga om kapacitet; att upprätthålla metoden, inklusive att lära och leverera den till andra – en

utmaning som kan väntas bli större ju mer nyfikenheten på metoden växer. Här kan tilläggas att projektets ramar för spridning redan från start avsett lokala och regionala aktörer, vilket redan får anses vara uppfyllt. Potentiella effekter utanför länets gränser får i detta fall ses som en bonus i och med möjligheten för än fler aktörer runtom i landet att ta del av en till synes välfungerande och uppskattad metod.

Avslutningsvis; Den potentiellt resurskrävande situation som kan uppstå för Karlstads kommun - som en effekt av fortsatt spridning - är ytterst en större fråga om hur framgångsrika metodutvecklingsprojekt som utvecklats på lokal eller regional nivå, men med relevans för hela riket, kan fortsätta spridas även efter projektslut - utan att det är avhängigt den enskilda kommun som varit projektägare. Detta är framför allt en fråga och ett medskick som WSP vill rikta till AMIF och Migrationsverket – Funktionen för fonderna.